

Satversmes tiesa

Preses relīze

Lieta Nr. 2020-41-0106

21.06.2021.

Ilūkstes novada pievienošana Augšdaugavas novadam un Ozolnieku novada pievienošana Jelgavas novadam neatbilst Satversmei. Attiecībā uz Jaunjelgavas, Carnikavas, Rugāju, Iecavas, Rundāles, Auces, Salas, Salacgrīvas, Alojās, Babītes, Kandavas un Mazsalacas novadiem administratīvi teritoriālā reforma atbilst Satversmei

Satversmes tiesa 2021. gada 21. jūnijā pieņēma spriedumu lietā Nr. 2020-41-0106 “Par Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma pielikuma “Administratīvās teritorijas, to administratīvie centri un teritoriālā iedalījuma vienības” 8.5., 8.7., 8.8., 8.16., 8.17., 8.19., 8.20., 10.2., 10.6., 10.7., 10.8., 10.17., 10.18., 10.21., 10.23., 11.2., 12.10., 12.13., 13.8., 13.9., 13.13., 13.16., 13.20., 16.2., 16.5., 16.11., 16.14., 16.18., 16.19., 16.20., 18.1., 18.8., 18.10., 19.18., 19.20., 23.1., 23.2., 23.3., 23.4., 23.5., 23.6., 23.8., 23.12., 23.13., 23.14., 23.15., 27.1., 27.3., 39.1., 39.8., 39.9., 39.12., 39.19., 39.21., 39.22., 41.14., 41.15., 41.18., 41.22. un 41.23. apakšpunkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 101. pantam, Eiropas vietējo pašvaldību hartas 4. panta trešajai un sestajai daļai, kā arī 5. pantam”.

APSTRĪDĒTĀS NORMAS

- Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma (turpmāk – Administratīvo teritoriju likums) pielikuma “Administratīvās teritorijas, to administratīvie centri un teritoriālā iedalījuma vienības” (turpmāk – Administratīvo teritoriju likuma pielikums) 8.5., 8.7., 8.8., 8.16., 8.17., 8.19. un 8.20. apakšpunkts paredz, ka Daudzeses pagasts, Jaunjelgavas pagasts, Jaunjelgavas pilsēta, Seces pagasts, Sērenes pagasts, Staburaga pagasts un Sunākstes pagasts atrodas Aizkraukles novadā.
- Administratīvo teritoriju likuma pielikuma 10.2., 10.6., 10.7., 10.8., 10.17., 10.18., 10.21. un 10.23. apakšpunkts paredz, ka Bebreņu pagasts, Dvietes pagasts, Eglaines pagasts, Ilūkstes pilsēta, Pilskalnes pagasts, Prodes pagasts, Subates pilsēta un Šēderes pagasts ietilpst Augšdaugavas novadā.
- Administratīvo teritoriju likuma pielikuma 11.2. apakšpunkts paredz, ka Carnikavas pagasts ietilpst Ādažu novadā.
- Administratīvo teritoriju likuma pielikuma 12.10. un 12.13. apakšpunkts noteic, ka Lazdukalna pagasts un Rugāju pagasts ietilpst Balvu novadā.

- Administratīvo teritoriju likuma pielikuma 13.8. un 13.9. apakšpunkts paredz, ka Iecavas pagasts un Iecavas pilsēta ietilpst Bauskas novadā.
- Administratīvo teritoriju likuma pielikuma 13.13., 13.16. un 13.20. apakšpunkts paredz, ka Rundāles pagasts, Svitenes pagasts un Viesturu pagasts ietilpst Bauskas novadā.
- Administratīvo teritoriju likuma pielikuma 16.2., 16.5., 16.11., 16.14., 16.18., 16.19. un 16.20. apakšpunkts noteic, ka Auces pilsēta, Bēnes pagasts, Īles pagasts, Lielauces pagasts, Ukru pagasts, Vecauces pagasts un Vītiņu pagasts ietilpst Dobeles novadā.
- Administratīvo teritoriju likuma pielikuma 18.1., 18.8. un 18.10. apakšpunkts paredz, ka Cenu pagasts, Ozolnieku pagasts un Salgales pagasts ietilpst Jelgavas novadā.
- Saskaņā ar Administratīvo teritoriju likuma pielikuma 19.18. un 19.20. apakšpunktu Salas pagasts un Sēlpils pagasts ietilpst Jēkabpils novadā.
- Administratīvo teritoriju likuma pielikuma 23.1., 23.2., 23.8., 23.12. un 23.13. apakšpunkts noteic, ka Ainažu pagasts, Ainažu pilsēta, Liepupes pagasts, Salacgrīvas pagasts un Salacgrīvas pilsēta ietilpst Limbažu novadā.
- Administratīvo teritoriju likuma pielikuma 23.3., 23.4., 23.5., 23.6., 23.14. un 23.15. apakšpunkts tā sākotnējā redakcijā noteica, ka Alojās pagasts, Alojās pilsēta, Braslavas pagasts, Brīvzemnieku pagasts, Staiceles pagasts un Staiceles pilsēta ietilpst Limbažu novadā. Ar 2021. gada 18. marta grozījumiem Administratīvo teritoriju likumā tika mainīta 23. punkta numerācija, tādējādi 23.14. un 23.15. apakšpunkts uzskatāms attiecīgi par 23.15. un 23.16. apakšpunktu.
- Atbilstoši Administratīvo teritoriju likuma pielikuma 27.1. un 27.3. apakšpunktam Babītes pagasts un Salas pagasts ietilpst Mārupes novadā.
- Administratīvo teritoriju likuma pielikuma 39.1., 39.8., 39.9., 39.12., 39.19., 39.21. un 39.22. apakšpunkts paredz, ka Cēres pagasts, Kandavas pagasts, Kandavas pilsēta, Matkules pagasts, Vānes pagasts, Zantes pagasts un Zemītes pagasts ietilpst Tukuma novadā.
- Administratīvo teritoriju likuma pielikuma 41.14., 41.15., 41.18., 41.22. un 41.23. apakšpunkts noteic, ka Mazsalacas pagasts, Mazsalacas pilsēta, Ramatas pagasts, Sēļu pagasts un Skaņkalnes pagasts ietilpst Valmieras novadā.

AUGSTĀKA JURIDISKA SPĒKA NORMAS

- Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pants:
“Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.”
- Satversmes 101. pants:
“Ikvienam Latvijas pilsonim ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, kā arī pildīt valsts dienestu.

Pašvaldības ievēlē pilntiesīgi Latvijas pilsoņi un Eiropas Savienības pilsoņi, kas pastāvīgi uzturas Latvijā. Ikvienam Eiropas Savienības pilsonim, kas pastāvīgi uzturas Latvijā, ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties pašvaldību darbībā. Pašvaldību darba valoda ir latviešu valoda.”

- Eiropas vietējo pašvaldību hartas (turpmāk – Harta) 4. panta trešā daļa:
“Pamatā valsts pienākumus pēc iespējas realizē tā vara, kas atrodas vistuvāk pilsoņiem. Uzdodot kāda pienākuma izpildi citai varai, ņem vērā uzdevuma apjomu un būtību, kā arī efektivitātes un ekonomijas nosacījumus.”
- Hartas 4. panta sestā daļa:
“Plānošanas un lēmumu pieņemšanas procesā par jautājumiem, kas tieši attiecas uz vietējo varu, ar tām nepieciešams konsultēties, cik iespējams savlaicīgi un atbilstošā veidā.”
- Hartas 5. pants:
“Vietējās varas teritoriju robežu izmaiņas nav atļauts izdarīt bez iepriekšējas konsultēšanās ar attiecīgo vietējo varu, pēc iespējas ar referendumu palīdzību, kur tas ir likumīgi atļauts.”

LIETAS FAKTI

Saeima 2020. gada 10. jūnijā pieņēma Administratīvo teritoriju likumu. Tā pielikums noteic administratīvās teritorijas, to administratīvos centrus un teritoriālā iedalījuma vienības.

Pieteikumu iesniedzējas – Jaunjelgavas novada dome, Ilūkstes novada dome, Carnikavas novada dome, Rugāju novada dome, Iecavas novada dome, Rundāles novada dome, Auces novada dome, Ozolnieku novada dome, Salas novada dome, Salacgrīvas novada dome, Alojās novada dome, Babītes novada dome, Kandavas novada dome un Mazsalacas novada dome – uzskata, Saeima rīkojusies pretēji reformas mērķiem un tās pamatā esošajiem kritērijiem, kā arī pārkāpusi pašvaldības, labas likumdošanas un citus demokrātiskas tiesiskas valsts principus. Tāpat šo normu izstrādē neesot ievērots subsidiaritātes princips un nav veiktas pienācīgas konsultācijas ar novada iedzīvotājiem un domēm.

Pēc ieteikumu iesniedzēju ieskata, apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 1. un 101. pantam, Hartas 4. panta trešajai un sestajai daļai, kā arī 5. pantam.

TIESAS SECINĀJUMI

Par subsidiaritātes principu

Vairākas pieteikumu iesniedzējas uzskatīja, ka to apstrīdētās normas neatbilst Hartas 4. panta trešajā daļā ietvertajam subsidiaritātes principam.

Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētās normas neparedz funkciju pārdali starp pašvaldību un centrālo varu un līdz ar to neskar arī subsidiaritātes principu. Tādējādi izskatāmajā lietā nav vērtējama šo normu atbilstība Hartas 4. panta trešajai daļai un tiesvedības turpināšana šajā prasījuma daļā nav iespējama. [6.]

Par apstrīdēto normu satversmības izvērtējuma metodoloģiju

Satversmes tiesa 2021. gada 12. marta spriedumā lietā Nr. 2020-37-0106 (turpmāk – spriedums lietā Nr. 2020-37-0106) un 2021. gada 28. maija spriedumā lietā Nr. 2020-43-0106 tika izvērtēta vairāku Administratīvo teritoriju likuma pielikuma normu atbilstība augstāka juridiska spēka normām. Ņemot vērā to, ka pieteikumu iesniedzēju norādītie argumenti ir līdzīgi šo lietu ietvaros izvērtētajiem argumentiem, Satversmes tiesa izmantoja minētajos spriedumos ietverto satversmības izvērtējuma metodoloģiju. [7.]

Līdz ar to Satversmes tiesai šajā lietā bija jānoskaidro, vai apstrīdētās normas ir izstrādātas un pieņemtas pienācīgā procesuālajā kārtībā, kā arī tas, vai likumdevējs nav rīkojies patvaļīgi. [7.]

Par to, vai apstrīdētās normas ir izstrādātas un pieņemtas pienācīgā procesuālajā kārtībā

Satversmes tiesa atgādināja, ka izvērtējot ar administratīvi teritoriālo reformu saistītu tiesību normu izstrādes un pieņemšanas procesuālo kārtību, pirmkārt, jāpārbauda, vai konsultēšanās ar attiecīgajām pašvaldībām šo normu izstrādes un izskatīšanas laikā notikusi atbilstoši tiesību normām un, otrkārt, vai apstrīdētās normas Saeimā tika izskatītas un pieņemtas atbilstoši tiesību normām. [8.]

Par to, vai konsultēšanās ar attiecīgajām pašvaldībām apstrīdēto normu izstrādes un izskatīšanas laikā notika atbilstoši tiesību normām

Lai pārbaudītu, vai konsultēšanās ar attiecīgajām pašvaldībām apstrīdēto normu izstrādes un izskatīšanas laikā notika atbilstoši tiesību normām, Satversmes tiesa noskaidroja: 1) vai pašvaldības domei bija iespēja, noskaidrojot arī attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju viedokli, sagatavot savu viedokli un iesniegt atbildīgajām valsts institūcijām priekšlikumus un iebildumus attiecībā uz plānoto reformu; 2) vai tam paredzētais laiks bija saprātīgs; 3) vai pašvaldības priekšlikumi un iebildumi tika izvērtēti. [8.]

Satversmes tiesa secināja, ka Jaunjelgavas novada pašvaldībai, Ilūkstes novada pašvaldībai, Carnikavas novada pašvaldībai, Rugāju novada pašvaldībai, Iecavas novada pašvaldībai, Rundāles novada pašvaldībai, Auces novada pašvaldībai, Ozolnieku novada pašvaldībai, Salas novada pašvaldībai, Salacgrīvas novada pašvaldībai, Alojas novada pašvaldībai, Babītes novada pašvaldībai, Kandavas novada pašvaldībai, kā arī Mazsalacas novada pašvaldībai bija iespēja sagatavot savu viedokli saprātīgā laikposmā par plānoto administratīvi teritoriālā iedalījuma risinājumu un iesniegt priekšlikumus un iebildumus atbildīgajām valsts institūcijām. Konsultēšanās procesā novadu pašvaldības priekšlikumi un iebildumi tika izvērtēti. Tādējādi apstrīdētās normas tika atzītas par atbilstošām Hartas 4. panta sestajai daļai un 5. pantam [9.–23.]

Par to, vai apstrīdētās normas Saeimā tika izskatītas un pieņemtas atbilstoši tiesību normām

Atsaucoties uz spriedumā lietā Nr. 2020-37-0106 ietvertajām atziņām, Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētās normas Saeimā tika izskatītas un pieņemtas atbilstoši tiesību normām. [23.]

Satversmes tiesa arī norādīja, ka dažādu nozaru ekspertu iesaistīšana reformas sagatavošanas procesā vērtējama pozitīvi. Tas ļauj iegūt vispusīgāku reformas varbūtējo seku izvērtējumu un sniedz likumdevējam iespēju labāk izprast pieņemamo lēmumu būtību. Tomēr likumdevējam, lemjot par administratīvi teritoriālo iedalījumu, ir jāsabalansē daudzu pašvaldību individuālās intereses ar sabiedrības kopējām interesēm un jānodrošina ilgtspējīga tiesiskā regulējuma izstrāde. Tieši likumdevējam politiskā procesā ir jāizlemj, kādiem apsvērumiem dodama priekšroka. Ekspertu viedokļi reformas izstrādes procesā ir būtiski, taču nevar aizstāt Saeimas tiesības izvēlēties iespējami lietderīgāko risinājumu, ciktāl tas ir balstīts uz racionāliem apsvērumiem. [23.]

Par to, vai likumdevējs nav rīkojies patvaļīgi

Satversmes tiesa spriedumā lietā Nr. 2020-37-0106 jau secināja, ka administratīvi teritoriālās reformas mērķis ir noteikts un tas ir vērsts uz sabiedrības kopējo labumu. Tas paredz līdz 2021. gadam izveidot ekonomiski attīstīties spējīgas administratīvās teritorijas ar vietējām pašvaldībām, kas spēj nodrošināt tām likumos noteikto autonomo funkciju izpildi salīdzināmā kvalitātē un pieejamībā, sniedzot kvalitatīvus pakalpojumus iedzīvotājiem par samērīgām izmaksām. Satversmes tiesa jau ir atzinusi arī to, ka administratīvi teritoriālās reformas pamatā esošie kritēriji ir vērsti uz reformas mērķa sasniegšanu. Tādējādi izskatāmajā lietā vēlreiz netika noskaidrots tas, kāds ir reformas mērķis un tās pamatā esošie kritēriji. [24.]

Savukārt, lai līdz galam izvērtētu apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 1. un 101. pantam un tādējādi secinātu, ka likumdevējs, pieņemot apstrīdētās normas, nav rīkojies patvaļīgi, Satversmes tiesai bija jānoskaidro: 1) vai likumdevējs, pieņemot apstrīdētās normas, ir ievērojis reformas mērķi un tā sasniegšanas kritērijus; 2) vai likumdevējs, pieņemot apstrīdētās normas, ir izvērtējis tieši vietējās kopienas intereses, proti, ievērojis vietējās kopienas demokrātiskās līdzdalības tiesības. [24.]

Satversmes tiesa atgādināja, ka likumdevējam ir pienākums reformas īstenošanas gaitā pieņemt uz tās mērķa sasniegšanu vērstus racionāli pamatotus lēmumus, tostarp, konstatējot kādu nepilnību valdības izstrādātajā un Saeimai iesniegtajā likumprojektā, to novērst. Likumdevējs izņēmuma gadījumos var atkāpties no noteiktajiem reformas kritērijiem, ja vien šāda atkāpšanās ir pamatota ar racionāliem apsvērumiem un atbilst reformas mērķim. [26.2.]

Par to, vai, pieņemot apstrīdētās normas, likumdevējs ir ievērojis reformas mērķi un kritērijus attiecībā uz konkrētām pašvaldībām

Par Jaunjelgavas novada domes apstrīdētajām normām

Satversmes tiesa secināja, ka līdzšinējā Jaunjelgavas novadā nav reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centra. Tādējādi Jaunjelgavas novada kā patstāvīgas pašvaldības saglabāšana neatbilstu vismaz vienam no reformas pamatā esošajiem kritērijiem, proti, tam, ka novada teritorijā jābūt reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centram. Arī Sēlijas novadā, ja tāds tiktu izveidots pēc Jaunjelgavas un citu pašvaldību priekšlikuma, nebūtu reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centra. Savukārt jaunais Aizkraukles novads, kurā iekļauts arī līdzšinējais Jaunjelgavas novads, atbilst reformas pamatā esošajiem kritērijiem. Tādējādi, lemjot par līdzšinējā Jaunjelgavas novada iekļaušanu Aizkraukles novadā, likumdevējs ir ievērojis reformas mērķi un kritērijus. [25.]

Par Ilūkstes novada domes apstrīdētajām normām

Satversmes tiesa secināja, ka līdzšinējā Ilūkstes novadā nav reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centra. Ne Ilūkstes novada kā patstāvīgas pašvaldības saglabāšana, nedz arī citi pašvaldības ierosinātie administratīvi teritoriālā iedalījuma risinājumi neatbilstu vismaz vienam no reformas pamatā esošajiem kritērijiem, proti, tam, ka novadā ir reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centrs. [26.1.]

Satversmes tiesa konstatēja arī to, ka likumdevējs nav norādījis racionālus apsvērumus tam, kāpēc, izveidojot jauno Augšdaugavas novadu bez tā teritorijā esoša reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centra, ir pieļauta atkāpšanās no reformas pamatā esošā kritērija un kā ar šādu risinājumu iespējams sasniegt

reformas mērķi. Tātad, lemjot par līdzšinējā Ilūkstes novada iekļaušanu jaunajā Augšdaugavas novadā, kurā nav valsts attīstības plānošanas dokumentos noteikta reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centra, likumdevējs nav ievērojis reformas mērķi un kritērijus un ir rīkojies patvaļīgi. Līdz ar to Administratīvo teritoriju likuma pielikuma 10.2., 10.6., 10.7., 10.8., 10.17., 10.18., 10.21. un 10.23. apakšpunkts neatbilst Satversmes 1. un 101. pantam. [26.2.]

Par Carnikavas novada domes apstrīdētajām normām

Satversmes tiesa secināja, ka līdzšinējais Carnikavas novads iedzīvotāju skaita ziņā neatbilst reformas pamatā esošajam kritērijam par minimālo iedzīvotāju skaitu Pierīgas novadā. Savukārt jaunais Ādažu novads atbilst reformas pamatā esošajiem kritērijiem. Citstarp jaunais Ādažu novads ir ģeogrāfiski vienots un tajā kopā ar līdzšinējā Carnikavas novada iedzīvotājiem būs vairāk nekā 15 000 iedzīvotāju. Tādējādi, lemjot par līdzšinējā Carnikavas novada iekļaušanu Ādažu novadā, likumdevējs ir ievērojis reformas mērķi un kritērijus. [27.]

Par Rugāju novada domes apstrīdētajām normām

Satversmes tiesa secināja, ka līdzšinējā Rugāju novadā nav reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centra. Tādējādi Rugāju novada kā patstāvīgas pašvaldības saglabāšana neatbilstu vismaz vienam no reformas pamatā esošajiem kritērijiem, proti, tam, ka novada teritorijā jābūt reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centram. Savukārt jaunais Balvu novads, kurā iekļauts arī līdzšinējais Rugāju novads, atbilst reformas pamatā esošajiem kritērijiem. Tādējādi, lemjot par līdzšinējā Rugāju novada iekļaušanu Balvu novadā, likumdevējs ir ievērojis reformas mērķi un kritērijus. [28.]

Par Iecavas novada domes apstrīdētajām normām

Satversmes tiesa secināja, ka līdzšinējā Iecavas novada teritorijā nav reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centra. Šāda attīstības centra nebūtu arī nevienā no Iecavas novada piedāvātajiem līdzšinējo novadu apvienošanas variantiem. Tādējādi ne Iecavas novada kā patstāvīgas pašvaldības saglabāšana, nedz arī citi pašvaldības ierosinātie administratīvi teritoriālā iedalījuma risinājumi neatbilstu vismaz vienam no reformas pamatā esošajiem kritērijiem – tam, ka novada teritorijā jābūt reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centram. Savukārt jaunais Bauskas novads, kurā iekļauts arī līdzšinējais Iecavas novads, atbilst reformas pamatā esošajiem kritērijiem. Līdz ar to, lemjot par līdzšinējā Iecavas novada iekļaušanu Bauskas novadā, likumdevējs ir ievērojis reformas mērķi un kritērijus. [29.]

Par Rundāles novada domes apstrīdētajām normām

Satversmes tiesa secināja, ka līdzšinējā Rundāles novadā nav reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centra. Tādējādi Rundāles novada kā patstāvīgas pašvaldības saglabāšana neatbilstu vismaz vienam no reformas pamatā esošajiem kritērijiem, proti, tam, ka novada teritorijā jābūt reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centram. Savukārt jaunais Bauskas novads atbilst reformas pamatā esošajiem kritērijiem. Līdz ar to, lemjot par līdzšinējā Rundāles novada iekļaušanu Bauskas novadā, likumdevējs ir ievērojis reformas mērķi un kritērijus. [30.]

Par Auces novada domes apstrīdētajām normām

Satversmes tiesa secināja, ka līdzšinējā Auces novada teritorijā nav reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centra. Šāda attīstības centra Auces novadā nebūtu arī tad, ja tam tiktu pievienoti citi pagasti, kas agrāk bijuši Auces rajona sastāvā. Tādējādi Auces novada kā patstāvīgas pašvaldības saglabāšana, kā arī pašvaldības ierosinātais administratīvi teritoriālā iedalījuma risinājums neatbilstu vismaz vienam no reformas pamatā esošajiem kritērijiem –tam, ka novada teritorijā jābūt reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centram. Savukārt jaunais Dobeles novads atbilst reformas pamatā esošajiem kritērijiem. Līdz ar to, lemjot par līdzšinējā Auces novada iekļaušanu Dobeles novadā, likumdevējs ir ievērojis reformas mērķi un kritērijus. [31.]

Par Ozolnieku novada domes apstrīdētajām normām

Satversmes tiesa secināja, ka līdzšinējā Ozolnieku novadā nav reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centra. Tādējādi Ozolnieku novada kā patstāvīgas pašvaldības saglabāšana neatbilstu reformas pamatā esošajam kritērijam, proti, tam, ka novada teritorijā jābūt reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centram. Tomēr šāda attīstības centra nav arī jaunajā Jelgavas novadā, kurā plānots iekļaut Ozolnieku novadu. [32.]

Satversmes tiesa konstatēja arī to, ka likumdevējs nav sniedzis racionālus apsvērumus tam, kāpēc, izveidojot jauno Jelgavas novadu bez reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centra, ir pieļauta atkāpšanās no reformas pamatā esošā kritērija un kā ar šādu risinājumu iespējams sasniegt reformas mērķi. Tātad likumdevējs, lemjot par līdzšinējā Ozolnieku novada iekļaušanu jaunajā Jelgavas novadā, kurā nav reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centra, nav ievērojis reformas mērķi un kritērijus un ir rīkojies patvaļīgi. Līdz ar to Administratīvo teritoriju likuma pielikuma 18.1., 18.8. un 18.10. apakšpunkts neatbilst Satversmes 1. un 101. pantam. [32.]

Par Salas novada domes apstrīdētajām normām

Satversmes tiesa secināja, ka līdzšinējā Salas novadā nav reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centra. Šāda attīstības centra nebūtu arī Jēkabpils novadā, ja tajā netiktu iekļauta Jēkabpils pilsēta. Tātad Salas novada kā patstāvīgas pašvaldības saglabāšana, kā arī citi pašvaldības ierosinātie administratīvi teritoriālā iedalījuma risinājumi neatbilstu vismaz vienam no reformas pamatā esošajiem kritērijiem, proti, tam, ka novada teritorijā jābūt reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centram. Savukārt jaunais Jēkabpils novads atbilst reformas pamatā esošajiem kritērijiem. Tas ir ģeogrāfiski vienots, un tā teritorijā ir nacionālās nozīmes attīstības centrs – Jēkabpils. Līdz ar to, lemjot par līdzšinējā Salas novada iekļaušanu Jēkabpils novadā, likumdevējs ir ievērojis reformas mērķi un kritērijus. [33.]

Par Salacgrīvas novada domes apstrīdētajām normām

Satversmes tiesa secināja, ka līdzšinējā Salacgrīvas novada teritorijā nav reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centra. Tā nebūtu arī Piejūras novadā, ja tāds tiktu izveidots atbilstoši Salacgrīvas pašvaldības priekšlikumam. Tādējādi Salacgrīvas novada kā patstāvīgas pašvaldības saglabāšana un arī Piejūras novada izveidošana neatbilstu vismaz vienam no reformas pamatā esošajiem kritērijiem, proti, tam, ka novada teritorijā jābūt reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centram. Savukārt jaunais Limbažu novads atbilst reformas pamatā esošajiem kritērijiem. Līdz ar to, lemjot par līdzšinējā Salacgrīvas novada iekļaušanu Limbažu novadā, likumdevējs ir ievērojis reformas mērķi un kritērijus. [34.]

Par Alojās novada domes apstrīdētajām normām

Satversmes tiesa secināja, ka līdzšinējā Alojās novadā nav reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centra. Tādējādi Alojās novada kā patstāvīgas pašvaldības saglabāšana neatbilstu vismaz vienam no reformas pamatā esošajiem kritērijiem, proti, tam, ka novadā jābūt reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centram. Savukārt jaunais Limbažu novads atbilst reformas pamatā esošajiem kritērijiem. Līdz ar to, lemjot par līdzšinējā Alojās novada iekļaušanu Limbažu novadā, likumdevējs ir ievērojis reformas mērķi un kritērijus. [35.]

Par Babītes novada domes apstrīdētajām normām

Satversmes tiesa secināja to, ka Babītes novada iedzīvotāju skaits neatbilst reformas pamatā esošajam kritērijam par iedzīvotāju skaitu Pierīgas novados. Savukārt jaunais Mārupes novads, kurā reformas ietvaros iekļauts līdzšinējais Babītes novads, atbilst reformas pamatā esošajiem kritērijiem. Tādējādi, lemjot par līdzšinējā Babītes novada iekļaušanu Mārupes novadā, likumdevējs ir ievērojis reformas mērķi un kritērijus. [36.]

Par Kandavas novada domes apstrīdētajām normām

Satversmes tiesa secināja, ka Kandavas novada kā patstāvīgas pašvaldības saglabāšana, kā arī atsevišķu administratīvi teritoriālā iedalījuma vienību pievienošana šim novadam neatbilstu vismaz vienam no reformas pamatā esošajiem kritērijiem, saskaņā ar kuru novada teritorijā jābūt reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centram. Savukārt jaunais Tukuma novads atbilst reformas pamatā esošajiem kritērijiem. Līdz ar to, lemjot par līdzšinējā Kandavas novada iekļaušanu Tukuma novadā, likumdevējs ir ievērojis reformas mērķi un kritērijus. [37.]

Par Mazsalacas novada domes apstrīdētajām normām

Satversmes tiesa secināja, ka līdzšinējā Mazsalacas novadā nav reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centra. Tādējādi Mazsalacas novada kā patstāvīgas pašvaldības saglabāšana neatbilstu vismaz vienam no reformas pamatā esošajiem kritērijiem, proti, tam, ka novada teritorijā jābūt reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centram. Savukārt jaunais Valmieras novads atbilst reformas pamatā esošajiem kritērijiem. Līdz ar to, lemjot par līdzšinējā Mazsalacas novada iekļaušanu Valmieras novadā, likumdevējs ir ievērojis reformas mērķi un kritērijus. [38.]

Par to, vai likumdevējs, pieņemot apstrīdētās normas, ir izvērtējis tieši vietējās kopienas intereses, proti, ievērojis vietējās kopienas demokrātiskās līdzdalības tiesības

Lai gan pašvaldību vēlēšanas notika 2021. gada 5. jūnijā un 2021. gada 1. jūlijā jaunievēlētajām novadu domēm vai ar atsevišķu likumu ieceltām pagaidu administrācijām jāsanāk uz pirmo sēdi, reforma vēl nav uzskatāma par pabeigtu. Atbildība par reformas pilnīgu pabeigšanu un iznākumu gulstas visupirms uz Saeimu un Ministru kabinetu. Citstarp Saeimas un Ministru kabineta pienākums ir nodrošināt to, lai pilnībā tiktu īstenoti tie iedzīvotāju demokrātiskās līdzdalības mehānismi, kas norādīti Administratīvo teritoriju likumā. [39.2.]

Satversmes tiesa norādīja, ka normatīvie akti jau šobrīd nosaka pilsoņu demokrātiskās līdzdalības tiesības pašvaldībās, piemēram, aktīvās un pasīvās vēlēšanu tiesības, tiesības paust savu viedokli, tiesības vērsties pašvaldībā ar iesniegumu, lai vietējo iedzīvotāju intereses pašvaldībā tiktu īstenotas pēc iespējas pilnīgāk. Tādējādi tas, ka likums, kurā būtu paredzētas vietējo kopienu tiesības demokrātiski ievēlēt savus pārstāvjus un šīm kopienām būtu piešķirta kompetence vietējas nozīmes jautājumu kārtošanā, vēl nav pieņemts, šobrīd neliecina par demokrātiskās līdzdalības tiesību ierobežošanu. [39.2.]

Satversmes tiesa secināja, ka jaunajos novados ietilpstošo novada pilsētu un pagastu iedzīvotāju demokrātiskās līdzdalības mehānismus būs iespējams

izvērtēt vienīgi pēc reformas pabeigšanas. Šobrīd attiecībā uz Jaunjelgavas, Carnikavas, Rugāju, Iecavas, Rundāles, Auces, Salas, Salacgrīvas, Alojas, Babītes, Kandavas un Mazsalacas novadu vietējām kopienām nav pamata secināt, ka likumdevējs būtu rīkojies patvaļīgi un reformas rezultātā iedzīvotāji varētu zaudēt demokrātiskās līdzdalības tiesības. [39.2.]

Par sprieduma spēku laikā attiecībā uz Ilūkstes un Ozolnieku novadiem

Satversmes tiesa norādīja, ka atbilstoši Administratīvo teritoriju likuma pārejas noteikumu 2. punkta pirmajam teikumam līdzšinējām republikas pilsētu un novadu pašvaldībām jāturpina pildīt savas funkcijas un uzdevumus normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā līdz 2021. gada pašvaldību vēlēšanās ievēlētās pašvaldības domes vai ar atsevišķu likumu ieceltās pagaidu administrācijas pirmajai sēdei, kura tiek sasaukta šajā likumā noteiktajā kārtībā 2021. gada 1. jūlijā. [40.]

Satversmes tiesa secināja, ka Ilūkstes un Ozolnieku novadu domju apstrīdēto normu atzīšana par spēkā neesošām no to pieņemšanas brīža vai Satversmes tiesas sprieduma spēkā stāšanās dienas varētu novest pie būtiska citu personu interešu aizskāruma. [40.]

Tādēļ, lai nodrošinātu tiesisko stabilitāti, skaidrību un mieru, izskatāmajā lietā ir nepieciešams un pieļaujams tas, ka Satversmei neatbilstošās normas noteiktu laiku paliek spēkā un Saeimai tiek dota iespēja, ievērojot demokrātiskas tiesiskas valsts principus un šajā spriedumā secināto, noteikt jaunu, Satversmei atbilstošu administratīvi teritoriālo iedalījumu attiecībā uz Ilūkstes novadu un Ozolnieku novadu. Līdz ar to Satversmes tiesa atzina apstrīdētās normas attiecībā uz Ilūkstes novadu un Ozolnieku novadu par spēkā neesošām no 2022. gada 1. janvāra. [40.]

Satversmes tiesa uzsvēra, ka Saeimas uzdevums ir gādāt par to, lai attiecībā uz Ilūkstes novadu un Ozolnieku novadu Satversmei atbilstošs administratīvi teritoriālā iedalījuma risinājums tiktu noteikts pēc iespējas drīzāk. [40.]

Satversmes tiesa nosprieda:

1. Izbeigt tiesvedību lietā daļā par Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma pielikuma "Administratīvās teritorijas, to administratīvie centri un teritoriālā iedalījuma vienības" 8.5., 8.7., 8.8., 8.16., 8.17., 8.19., 8.20., 10.2., 10.6., 10.7., 10.8., 10.17., 10.18., 10.21., 10.23., 12.10., 12.13., 13.13., 13.16., 13.20., 16.2., 16.5., 16.11., 16.14., 16.18., 16.19., 16.20., 19.18. un 19.20. apakšpunkta atbilstību Eiropas vietējo pašvaldību hartas 4. panta trešajai daļai.

2. Atzīt Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma pielikuma "Administratīvās teritorijas, to administratīvie centri un teritoriālā iedalījuma vienības" 10.2., 10.6., 10.7., 10.8., 10.17., 10.18., 10.21., 10.23., 18.1., 18.8. un 18.10. apakšpunktu par atbilstošu Eiropas vietējo pašvaldību hartas 4. panta sestajai daļai un 5. pantam.
3. Atzīt Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma pielikuma "Administratīvās teritorijas, to administratīvie centri un teritoriālā iedalījuma vienības" 10.2., 10.6., 10.7., 10.8., 10.17., 10.18., 10.21., 10.23., 18.1., 18.8. un 18.10. apakšpunktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1. un 101. pantam un spēkā neesošu no 2022. gada 1. janvāra.
4. Atzīt Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma pielikuma "Administratīvās teritorijas, to administratīvie centri un teritoriālā iedalījuma vienības" 8.5., 8.7., 8.8., 8.16., 8.17., 8.19., 8.20., 11.2., 12.10., 12.13., 13.8., 13.9., 13.13., 13.16., 13.20., 16.2., 16.5., 16.11., 16.14., 16.18., 16.19., 16.20., 19.18., 19.20., 23.1., 23.2., 23.3., 23.4., 23.5., 23.6., 23.8., 23.12., 23.13., 23.15., 23.16., 27.1., 27.3., 39.1., 39.8., 39.9., 39.12., 39.19., 39.21., 39.22., 41.14., 41.15., 41.18., 41.22. un 41.23. apakšpunktu par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1. un 101. pantam, kā arī Eiropas vietējo pašvaldību hartas 4. panta sestajai daļai un 5. pantam.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājaslapā:

https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2020/08/2020-41-0106_Spriedums-2.pdf

Aktuālā informācija par Satversmes tiesā ierosinātajām lietām-par administratīvi teritoriālo reformu ir pieejama šeit: <https://www.satv.tiesa.gov.lv/press-release/satversmes-tiesa-par-administrativi-teritorialo-reformu-lidz-sim-ierosinajusi-19-lietas-aktualizets-08-01-2021/>

Relīze sagatavota, lai informētu sabiedrību par Satversmes tiesas darbu. Detalizētāka informācija par Satversmes tiesas aktualitātēm, ierosinātajām un izskatītajām lietām pieejama Satversmes tiesas [mājaslapā](#). Aicinām sekot līdzi informācijai arī tiesas *Twitter* kontā [@Satv_tiesa](#) un tiesas *Youtube* [kanālā](#).

Zanda Meinarte
Satversmes tiesas
Sabiedrisko attiecību speciāliste
Zanda.Meinarte@satv.tiesa.gov.lv
67830759, 26393803

